

KROONIKA

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI TEGEVUSEST

26. mail 1999. a. toimus Harkus EPMÜ Eksperimentaalbioloogia Instituudis seltsi ettekan-
dekoosolek.

Päevakord:

1. Kohtumine põllumajandusminister Ivari Padariga
2. Taimeteaduse perspektiividest Eestis – prof. Aavo Aaviksaar
3. Tutvumine EBI osakondade tööga

Koosoleku avas seltsi president prof. O. Saveli, kes väljendas kõigi koosolekust osavõt-
jate soovi, et Eestimaal kasvatataks karja ja hari-
taks põldu ning maainimene tunneks end kodani-
kuna omal maal.

Oma esinemise algul märkis vastne põlluma-
jandusminister Ivari Padar, et tal ei ole varasemaid
kokkupuuteid põllumajandusteadusega, kuid sel-
lele vaatamata püüab ta end olukorraga kiiresti
kursi viia, toetudes kaastöötajate abile. Minister
oli sunnitud nentima, et tooraine kokkuostuhinnad
on katastroofiliselt alanenud. Piimakarja- ja sea-
kasvatuses on kokkuostuhinnad langenud enam kui
kaks korda. Selle on tinginud üleüldine olukord
maailmaturul, võimaluse puudus müüa oma kaupa
Vene turul ja seotus teiste turgudega. Pealegi, libe-
raalse majanduspoliitika tõttu on Eesti turg avatud.
Peatudes täiendavatel eksporditoetustel märkis
minister, et sissetoodud toodet ei saa doteerida
riigieelarveliste vahenditega.

Seni ei ole rahvalt küsitud, kas soovitakse
astuda Euroopa Liitu või mitte. Euroopa Liidus
aga arvestatakse maa põllumajanduslikku taset.
Eesti prioriteediks on piimakarjakasvatus. Minister
oli optimistlik, uskudes, et vaatamata praegusele
langusele õnnestub lähiaastatel olukord stabilisee-
rida. Seni on euronõuetele vastavad tootmistingi-
mused piimatöötlejatest ainult AS-s Põlva Piim.
Eesmärgiks peab olema töötlemise kvaliteedi
tõstmine. Praegu ei vasta ükski Eesti 217 liha-
tööstusest euronõuetele. Käesoleval ajal tehakse
palju investeringuid väikestes piimatööstustes.
Minister hoiatas, et see võib ühel hetkel osutada
mahavisatud rahaks. Edasi liikumisel on ministri
sõnul suur roll ühistutel, reguleerida tuleb turukor-
raldusmehhanismi. Väga tähtsaks pidas minister
riigipoolse osaluse garanteerimist euroraha osalu-
sega ettevõtmistes. Oluline on ka nõuandeteenis-
tus.

Põllumajanduspoliitika kujundamisel tuleb
lähtuda tarbijast. Tarbijail on kujunemas trendiks
eelistada eestimaist. Selle nimel on tootjad tublisti
vaeva näinud, millest annavad tunnistust märgid
*Hea Eesti Asi, Eesti parim toiduaine, Tunnustatud
eesti maitse*. Vaja on välja töötada märk, mis vii-
taks nii kvaliteedile kui tootjale. Peatudes ekspor-
diga seotud temaatikal märkis minister Eesti taga-
sihoidlikku esindatust messidel. Vaja on kontsent-
reeruda toodangule, millel on ka tootmismahat.

Edasiarendamist vajab veterinaar- ja füto-
sanitaarkontroll. Ministri arvates on turgu ka
alternatiivpõllumajanduse (näit. marjakasvatus)
toodangule.

Ministrile esitati arvukalt küsimusi. Vastami-
sel oli abiks ka asekanstler Ruve Šank. Selgus, et
tõsiseid probleeme on informatsiooni kättesaada-
vusega, kuna ametkonnad peavad seda kinni.
Venemaalt tuleva viljaga kaasas olevad dokumen-
did ei näita selle tegelikku päritolu. Enam sooviti
teada, mida konkreetselt ette võtta, et Euroopa
Liiduga ühinemise ajaks veel üldse põllumajandus
olemas oleks, milline roll võiks olla põllumajan-
dusteadusel. Ministri sõnul tahetakse põllumajan-
dusministeeriumi juures ellu kutsuda põlluma-
jandusteaduste nõukogu.

M. Karelson nentis, et Eesti Vabariigi agraar-
poliitika programm on hiljaks jäänud. Ta soovis
teada, kas Maaelu Keskasutus on seotud agraar-
poliitikaga. Vastusest selgus, et keskus on info
koguja ja toetuste vahendaja. R. Šank kinnitas, et
Eesti on agraarpoliitilise programmi suhtes oma
võimaluse mööda lasknud, nüüd tuleb üle võtta
Euroopa oma.

Sooviti teada, mis saab siis, kui rahvas ütleb
Euroopa Liidule *EI*. Ministri sõnul on siis suuren-
datud tootmise efektiivsust ja toodete kvaliteeti.
Seega oleme me sellest protsessist ainult võitnud.
Senini on olnud põllumajanduses terve rida riik-
likke programme. Nüüd on selgunud, et neid soo-
vitakse vähendada. Ministri sõnul lähtutakse riigi
rahalistest võimalustest. Minister toetab kõiki
alternatiivseid ettevõtmisi põllumajanduses.

Ivari Padarile sooviti edu oma töös ja talle
kingiti APSi väljaanne “Teadus Eesti põllumajan-
duse arenguloos”.

Prof. Aavo Aaviksaar andis ülevaate taime-
teaduse perspektiividest Eestis. Eksperimentaal-
bioloogia Instituut (EBI) on taimeteadust edendav
instituut, kes osaleb aktiivselt ka rahvusvahelisel
areenil. Instituudis tegeldakse kolme põhiteemaga:
1) fotosünteesi kineetika taimelehes ja sekundaar-
ainete biosünteesi regulatsioon, 2) Eestis kultivee-
ritavate teraviljade geneetiline analüüs, 3) kartuli-
viiruste seemnetransmissiooni uurimine.

Uuritakse talirukkisortide külmakarastuse
mehhanismi. EBI-s tehtud uuringute põhjal võib
ehk paljude kultuuride kasvatamist põhja poole
nihutada. Tegeldakse ka organkultuuride suunaga.
Koos Jõgeva Sordiaretuse Instituudi teaduritega

aretatakse haiguskindlat nisu, viies sellesse haiguskindluse geene. Töötatakse ka lühikõrrelise rukki 'Sangaste' saamiseks.

Pikemalt peatus esineja alternatiivpõllumajanduse perspektiividel. Teemaatika on aktuaalne, kuna traditsiooniline põllumajandus on raskustes. Alternatiiviks on mahepõllumajandus, puuvilja- ja marjakasvatus, maitse- ja ravimtaimede kasvatus ning nende töötlemine, kohalike metsataimede kultuuristamine ja aretus, tootmine organkultuurides.

Ka sordiaretusse on tulnud uued tehnoloogiad, nagu organkultuurid ja transgeensed taimed. Prof. Aaviksaare sõnul on Eesti taimeteaduse perspektiiviks uued tehnikad uutel objektidel. Ka mahepõllumajandusel on perspektiivi. Vaja oleks elustada puuvilja- ja marjakasvatust. Ka kehvatel muldadel on võimalik edukalt viljelda maitse- ja ravimtaimede kasvatamist. Võrdluseks tõi esineja Soome, kus on tehtud suuri edusamme potis kasvatatavate salatite ja maitsetaimede viljelemisel. Sellel võiks olla kandepinda ka Euroopas. Esineja andmetel tuuakse Eestisse sisse keskmiselt 23 miljoni krooni eest maitsetaimi ja nende segusid. Euroopas kasvatatakse ligi 75% ravimtaimede põllul. Eestis harimata põldudest puudust ei ole.

Esinemisele järgnes elav arutelu. Tunti muret ka bioloogilise mitmekesisuse säilitamise pärast. Dr. Kask teavitas, et Lätis koostatakse Baltimaade ühist kataloogi loodud sortidest ja nende olukorrad. Dr. L. Issako jagas oma rikkalikke maitsetaimede uurimise ja kasvatamise kogemusi. Ta märkis, et tema istanduses oli ligi 70 liiki maitsetaimi, kuid puudus oli huvilistest. Seepeale tunti huvi, kas riiklik programm maitsetaimede alal oleks reaalne. Mitmed sõnavõtjad rõhutasid, et Eestis ei ole mõtet hakata uuesti uurima seda, mis nii teistes maades kui dr. Issakol juba uuritud on. Rahvusvaheline turg on ikkagi konkurentsitur. Diskussiooni tekitas ka mõiste *alternatiivpõllumajandus*. Leiti, et õigem oleks kas *lisa-* või *täiendpõllumajandus*.

Järgnevalt andsid teemade juhid dr. Olav Keerber, teaduste kandidaadid Tõnis Vardja, Hugo Rimmelgas ja Milvi Agur lühiülevaate oma uuringutest. Huvilistel oli võimalus tutvuda ka laboritega.

* *
*

30. juunil 1999. a. toimus seltsi ettekandekoosolek Võru kultuurimajas "Kannel", sellele järgnes ringsõit mööda Võrumaad.

Päevakord:

1. Ettekandekoosolek

- Informatsioon Võrumaa Talupidajate Liidu tegevusest –Riho Pähn

- Ühistegevuse võimalusi kaasaegses maaühiskonnas – pm.-knd. Jaan Liiv ja Janek Mustmaa

2. Ringsõit Võrumaal

- Masinaühistu Rõuge vallas
- Rein Põdra Ivaski veisekasvatustalu Antsla vallas
- Kalev Veskuse Rande kartulikasvatustalu Urvaste vallas
- Jaak Meieri Lombi veisekasvatustalu Urvaste vallas
- Mart Timmi Jaagumäe köögivilja- ja sea- kasvatustalu Võru vallas

3. Üldkoosolek

- APSi ümberregistreerimisest

Ettekandekoosoleku avas põllumajanduskandidaat Jaan Liiv, tervitades kõiki Võrumaa Talupidajate Liidu nimel. Ta nentis, et see on esimene kord, mil APS tutvub taludega. Talupidajad on tööga, mitte suuga leivategijad. Seetõttu oli Võrumaa Talupidajate Liidu poolt koosolekust osavõtjate tarbeks ette valmistatud ka trükitud materjal, milles kajastus olulisem informatsioon Võrumaa Talupidajate Liidu, Võrumaa Masinaühistu ja külastatavate talude kohta. J. Liiv, Võrumaa Talupidajate Liidu taimekasvatuse konsulent, andis ülevaate Võrumaa Talupidajate Liidu nõuandeteenistusest ning tutvustas ühistegevuse võimalusi ja võimalikkust kaasaegses maaühiskonnas.

R. Pähn andis ülevaate Võrumaa Talupidajate Liidu tegevusest, varustusest tehnikaga ja probleemidest. Ta rõhutas, et Eesti Vabariik peab oma rahva ära toitma omamaise toodanguga. Siiani ei ole suudetud võidelda odava sissetoodud toiduga. Esineja sõnul on selgesti tunda taandarengut. Alates 1994. a. on toimunud võitlus ellujäämise eest. Taluliitude kaudu on jagatud riigieelarvest tulevat nõustamisraha ja ühistegevuse toetust. Käesoleval ajal vähendatakse väga intensiivselt piima- ja liha- karja. Esineja toonitas head koostööd maakonna põllumajanduslike koolidega. Põhiline on nõuandeteenistus, kuid paraku sõlmitakse järjest vähem lepinguid. Maakonnas ei ole maahituse ja mahepõllumajanduse konsulente. Võrumaa Talupidajate Liidul on oma raadiosaade, kuid on reaalne oht, et Kaguraadios kaob "Põllumehe pooltund" ära. Võrumaa Talupidajate Liidu liikmeskond koosneb 232 füüsilisest isikust ettevõtjast ja kaheksast majandusühendusest, kuid tegevuse algaastail oli liikmeid ligi tuhat. Kõigi eesmärk peaks olema ühise vankri vedamine, sest koos saab vankri paremini liikuma. Terav on konkurents näiteks aktsiaseltsidega, kuid siin ei aita kurtmine, vaid vastujõud. Vastujõud saab olla ainult ühistulises tegevuses. Inimene ei tohiks jääda oma probleemidega üksi. Ühistegevuse kaudu on võimalik ennast harida ja viia kurssi uuemate tehnoloogiatega. Ta rõhutas, et Võru maakonnas on vaja edendada ühistegevust. R. Pähn tõi näiteks Võrumaa Masi-

näühistu, kus 60 meest panid oma raha kokku ja soetasid rullisilo valmistamise masinad. Hästi edenevad ka tulundusühistu *Seto Aedvili*, Rõuge Piimaühistu (konkurent *Võru Juustule*), loomise protsessis on Teraviljatöötlemise Ühistu.

Esinejale esitati arvukalt küsimusi (M. Karelson, O. Saveli jt.). Selgus, et veel ei ole päevakorras hoiu-laenu ühistute (HLÜ) asutamist. Koostöövalmidus võiks olla suurem, kuid selleks on vaja ka kapitali. Ta rõhutas, et rahalised raskused on ületatavad. Ei saa lähtuda ainult hetkeolukorrast, vaid tuleb mõelda tulevikule.

Kommentaaridega esines praegune Riigikogu liige, endine Võrumaa Talupidajate Liidu direktor Rainis Ruusamäe, kinnitades, et aeg on õige ühistevõrgu hoo andmiseks. Ta kahtles uute tootjaühistute tekkes, küll tekib aga varumisühistuid. Näiteks Rõuge Piimaühistu eesmärk on "seljad kokku pannes" luua piima kokkuostupunktid ja seejärel minna töötleva tööstusega hinna üle kaupleva. Kui tegijad praegu sellest kinni ei võta, siis on tulevik teadmata. Ta meenutas ka seda, et turule minekuks peab olema arvestatav kogus pakutatavat kaupa.

Sõnavõttuga esines ka Riigikogu liige Arnold Rüütel, nentides, et olukord on keeruline. Vaja oleks otsustusi, kuigi palju otsuseid on juba varem vastu võetud. Tema tõi positiivse näitena Saaremaa Piima- ja Lihatööstuse, mis töötab ühistulises vormis. Ta meenutas, et veel Ülemnõukogu viimastel aastatel võeti vastu otsus, mille kohaselt töötlevat tööstust nähakse ühistulises vormis. Paraku ei õnnestunud seda suure poliitilise vastuseisu tõttu läbi suruda. Nüüd seda enam muuta ei saa. Kaotaja on tootja. A. Rüütel peatus ka hoiu-laenu ühistutel, mida ta näeb ühistulise tegevuse ühe teena. Kriitika tuli ka põllumajandusteadlaste aadressil, kes on hoidnud poliitikat eemale. A. Rüütel rõhutas, et jutt ei maksa midagi, vaja on häali.

Pärast ettekandekoosoleku esimese osa lõppu Võru kultuurimajas "Kannel" oli esimeseks peatuskohaks Võrumaa Masinaühistu, kus tegevdirektor J. Mustmaa jagas täiendavat informatsiooni ja vastas küsimustele.

Janek Mustmaa tutvustas Võrumaa Masinaühistu tegevust. Ühistu põhitegevuseks on ruloonsilo valmistamine. Tegeldakse ka mineraalväetiste müügiga, ruloonsilomasinate remondiga, teenustööna puhitakse teravilja ning kevadel-sügisel pakutakse mullaharimisteenust. Juba kevadel, üldkoosoleku ajal lepitakse kokku järjekord. Saadav tulu läheb tegevuse laiendamiseks.

Järgmiseks peatuskohaks oli Marju ja Rein Põdra Ivaski veisekasvatustalu Antsla vallas. Talupidamist alustati 1990. a. suvel lamba- ja seakasvatusega, hiljem jäädigi piimakarjakasvatuse juurde. Selleks, et otsotsaga välja tulla, saadakse lisaraha metsast. Kaks traktorit teeb väljaspool talu teenustöid. Senini on suudetud liisingu- ja laenu- raha pangale ära maksta. Ära majandatakse oma

perega. 1995. a. suvel pandi nurgakivi uuele sügavallapanuga farmile. Kokku on talul 96 ha maad, lisaks on renditud veel 22 ha. Vaatamata ajutistele raskustele loodetakse ja tegutsetakse parema tuleviku nimel.

Edasi läks sõit Kristi ja Kalev Veskuse Rande kartulikasvatustallu Urvaste vallas. Pererahvas näitas oma kartulipõlde ja jagas oma kartulikasvatusalaseid kogemusi. Peremees oli kartulikasvatust õppinud Soomes. Kartuliga varustatakse koole ja sööklaid lepingute alusel. Alustatud on ka seemnekartulikasvatusega. Kokku on praegu kartulit 26 ha, teravilja kasvatatakse 13 ha ja kapsast 1 ha-l. Oma maad on 50 ha, ülejäänud renditakse. Peremehe sõnul oleks optimaalne suurus ligi 100 ha. Pererahvas kiitis Võrumaa Talupidajate Liidu nõuandeteenistust.

Külastati ka Aasa ja Jaak Meieri veisekasvatustalu. Küsimusele, kas lehma tasub pidada, vastas perenaine, et töö on rõõmuks.

Järgmine peatus tehti Mart Timmi Jaagumäe köögivilja-, kartuli- ja seakasvatustalus Navi külas Võru vallas. Talupidamist alustati 120 ha-ga, nüüdseks on maad ligi 200 ha. Mart Timmi sõnul on talu alustalaks köögiviljakasvatus. Kasvatatakse kapsast (ligi 20 ha), lisaks veel söögipeeti, kaalikat, brokolit, lillkapsast, hiina kapsast ja porrut. Nende kasvupind on ligi 1 ha. Kartul kasvab 25 hektaril, oapõld on ligi 7 ha. Ise tegeldakse nii varustamise kui turustamisega. Ligi 70% toodetust realiseeritakse Tallinnas, ülejäänud, ligi 30% aga oma kaupluse kaudu Võru linnas. Aastas kasvatatakse 1200 peekonsiga. Huvilised said uudistada ka kahekorruselist sigalat, kus ülakorrusel kasvatati põrsaid. Talul on oma tapapunkt. Eesmärgiks on laiendada juurviljahoidlaid ja hakata tegelema seemneviljakasvatusega. Talu maadel ringi liikudes jäid silma ühes stiilis kujundatud nii uued kui ümberehitatud hooned, samuti heakord. Selgus, et projektide autor on taluperemees ise. Uudistasime ka vastvalminud sõnnikuhoidlat, mis oli lisaks oma praktilisele väärtusele saanud ka kauni maakivist seina. Sama stiili oli järgitud ka teiste ehitiste juures. Külastasime ka külmkambriga juurviljahoidlat, mis oli ümber ehitatud vanast karjalaudast. Jaguiks sellise energia ja ettevõtmisega mehi-naisi Eestimaale rohkem!

Oma talu tarbeks ehitatud sööklas oli ka seltsi liikmeil meeldiv võimalus oma keha kinnitada. Täna Mart Timmi soovis O. Saveli, et talumeestel oleks võimalik realiseerida oma toodangut õige hinna eest.

O. Saveli tänas kõigi koosolekust osavõtjate nimel ka pm.-knd. J. Liivi, kes organiseeris selle koosoleku ja ringsõidu, tutvumaks talumajanduse ja selle võimalikkusega Võrumaal.

Üldkoosolekul kuulati APSi presidendi O. Saveli informatsiooni Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi sattumisest sundlikvideeritavate mittetulundusühingute nimekirja (15. juuni

1999. a. Riigi Teataja Lisa nr. 97). Põhjuseks on see, et ei toimunud ümberregistreerimist seoses Ettevõtte registri likvideerimisega. Selgituseks väideti, et register seltsi ei informeerinud ja eelmine ümberregistreerimine toimus alles 1996. a. President tunnistas APSi eestseisuse ja enda tähelepanematust.

Sõnavõttudes (O. Priilinn, M. Karelson, H. Raid jt.) tehti presidendile koos eestseisusega ülesandeks rakendada abinõud, et Akadeemiline Põllumajanduse Selts saaks jätkata oma tegevust. Vajalik on jätkata ettekandekoosolekute traditsiooni, välja anda ajakirja *Agraarteadus* ja korraldada aastakonverentsi, mille puhul välja anda *Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi Toimetisi* (2 köidet).

Selleks tuleb kokku kutsuda erakorraline üldkoosolek oktoobris 1999, kus tuleb arutamisele uus põhikirja projekt ja muud vajalikud dokumendid, et APS saaks ümber registreeritud Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris ning jätkaks 1920. a. alustatud.

*   *
          *
          *

27. oktoobril 1999. a. toimus Tartus eestseisuse koosolek, millest võtsid osa A. Bender, M. Järvan, O. Kärt, A. Lember, P. Lättemäe, H. Möller, M. Piirsalu, J. Praks, O. Saveli, H. Tikk, H. Viinalass, R. Viiralt.

Päevakord:

1. Erakorralise üldkoosoleku kokkukutsumisest
2. Eestseisuse tegevus

Seltsi president prof. O. Saveli andis ülevaate erakorralise üldkoosoleku ettevalmistamise käigust ja peatus pikemalt eestseisuse tegevusel tekkinud olukorral. Erakorralise üldkoosoleku kokkukutsumise tingis Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi sattumine sundlikvideeritavate mittetulundusühingute nimekirja (15. juuni 1999. a. Riigi Teataja Lisa nr. 97). APS jäi ümber registreerimata, kuna Ettevõtte register ei teatanud ametlikult oma likvideerimisest. Eelmine ümberregistreerimine toimus 1996. a.

Seltsi tegevuse lõpetamiseks peab praegune eestseisus loobuma APSi nimest erakorralisel üldkoosolekul asutatava APSi kasuks ja kinnitama seda ka notari juures allkirjaga. Uus valitav eestseisus peab nime vastu võtma. Selle kohta vormistatakse notariaalne avaldus Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile.

*   *
          *
          *

27. oktoobril 1999. a. toimus Tartus Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi ettekandek- ja erakorraline üldkoosolek.

Päevakord:

1. Ettekandekoosolek teemal *Kasutusest välja langenud põllumaade tulevik*
  - Põllumaa kasutamine tulevikus – dots. Madis Kaing
  - Metsade laienemine põllumaale – prof. Hardi Tullus
  - Põllumaade umbrohtumisest – lektor Toivo Kuill
2. Erakorraline üldkoosolek
  - Asutamislepingu sõlmimine
  - Uue põhikirja arutelu ja vastuvõtmine
  - Seltsi eestseisuse/juhatuse valimine

Koosoleku avas seltsi president prof. O. Saveli, peatudes lühidalt ka seltsi erakorralise üldkoosoleku kokkukutsumise põhjusel. APS jäi ümber registreerimata, kuna ettevõtete register ei teatanud ametlikult registri likvideerimisest. 15. juunil 1999. a. kuulutati välja sundlikvideerimine (Riigi Teataja Lisa nr. 97). Senini ei ole seltsi tegevust lõpetatud ning ka arveldusarve ei ole suletud. Selleks, et jätkata 1920. a. asutatud seltsi tegevust, tuleb selts taastada läbi uue asutamise.

Ettekandekoosolekul käsitleti kasutusest välja langenud põllumaade tulevikku.

Põllumaa kasutamisest viimasel kümnendil ja tuleviku väljavaadetest andis ülevaate dots. Madis Kaing. Ta märkis, et lähtuvalt omandisuhetest on maad mitu korda ümber jaotatud ning sisuliselt on käimas III maareform. 1990. aastal olid enne maareformi algust suurmajandid ja ENSV taluseaduse alusel moodustatud talud. Viimaste kasutuses oli 2,4% maast. Maakatastri andmetel on käesoleva aasta oktoobriks ligi 50% Eesti maast leidnud omaniku. Esineja väitel on maa erastamine läinud edukamalt Põlvamaal (ligi 70%), tagasihoidlikumalt Saaremaal ja Harjumaal, kus on erastatud vastavalt 24 ja 27% maast. Suurim maaomanik on Eesti Vabariik. Omand on tekkinud kas tagastamise, ostueesõigusega erastamise, enampakkumise teel või kuulumisega munitsipaal- või riigiomandisse.

Suur osa looduslikke rohumaad on läinud füüsilisest isikust ettevõtjatele. Varasemal ajal olid just maakorraldajad need, kes tegid maabilanssi ja olid samaaegselt ka inspektoriteks. Käesoleval ajal saab tugineda ainult haldusõiguse rikkumise seadusele. Kui maa lastakse käest ära, seda ei kasutata jne; on õigus trahvida. Omanikke on võimalik korrale kutsuda, kuid praktilises elus seda ei kasutata, sest ei ole kontrolli teostavat osapoolt. Esineja peatus ka sellel, kuidas toimida, kui soovitakse muuta maa sihtotstarvet, millal panna maa müüki, millal oleks kasulik maad kokku osta. Esinemisest selgus, et peamised maaostjad on asutused ja välismaalased, müüjate poolel on füüsilisest isikust ettevõtjad.

Esinejale esitati rohkelt küsimusi. Kust leida maabilansi andmeid? Kellele on vastavad andmed

kättesaadavad? Vastusest selgus, et vahepealseil aastail ei ole andmestik olnud kättesaadav. Ka ei ole välja antud aastaraamatuid. Olukord on paranenud, sest viimasel kolmel aastal on Maa-ameti siiski statistikat avaldanud. Huvilistel on võimalik infot saada ka Maa-ameti interneti koduleheküljelt. Kas välismaalane saab maad osta otse või läbi variisikute? Vastusest selgus, et välismaalaste puhul kehtib rida kitsendusi – maa ostuks on vajalik maavanema nõusolek ning välismaalane ei saa osta maad Venemaaga piirnevates omavalitsusüksustes. Jätakuvalt ei ole teada talude arv.

Metsade laienemisest põllumaale kõneles prof. Hardi Tullus. Eksisteerib kaks võimalust: põllumaade metsastamine ja metsastamine. Viimane on looduslikult toimuv protsess. Viiekümne aasta jooksul on metsamaa pindala suurenenud ligi kaks korda, metsastatud on 65 000 hektarit. See teema ei ole esineja sõnul olnud meeldiv ei põlluga metsameestele. Protsess, kus osa põllumaast läheb metsamaaks, on paratamatu. Kuidas see toimuks, selleks on vaja riiklikku otsust. Seni ei ole hakatud protsessi juhtima. Esineja sõnul on Eesti metsarikas maa, sest siin on ühe inimese kohta 1,4 ha metsa, samal ajal näiteks Euroopas on ühe inimese kohta keskmiselt 0,27 ha. Meist eespool on Euroopa riikidest Soome, Rootsi ja Norra. Puidu poolest on meist Euroopas rikkamad ainult Soome ja Rootsi. Üleüldiselt on maailmas toimuv protsess murettekitav. Kõikides Euroopa riikides on metsamaa pindala suurenenud. Vähenenud on vihmametsad. Kas metsastada või lasta metsastuda? Näiteks Eesti talumeestel on mets enamasti ise tekkinud, mitte rajatud. Sellest tuleneb ka metsa kehv kvaliteet. Selgus, et kõige enam on kallinenud istikud. Prof. Tullus nentis, et metsast enam rikkaks ei saa. Puiduhinnad ei ole muutunud, küll on tõusnud teised hinnad. Mõlemad, nii metsa- kui põllumehed on tooraine tootjad, kes on tooraine töötaja surve all. Teada on ka see, et rikkastes riikides on mõlemaid ressursse üle oma vajaduse. Praegu on raske prognoosida, mida toetab ühiskond 20, 50 või 100 aasta pärast. Esineja märkis, et kõige kahjulikum on teha lageraiet, sest hiljem tuleb ala uuesti metsastada. Prof. Tullus toonitas, et mida rikkam on Eesti elanik, seda enam ta naudib metsa lähtuvalt nii puhkeala kui kinnisvara aspektist.

Tunti huvi, kas on kasulik metsastada tootmisest üle jäänud põllumaid. Prof. Tullus märkis, et ühest vastust ei ole. Kõik sõltub omanikust ja tema arusaamadest, kuid siiski tuleks protsessi suunata.

Uus laialdaselt viljeldav kõlvik Eestimaal on umbrohi. Põllumaade umbrohtumise ja uurimistööst kõneles lektor Toivo Kuill. Oma esinemise algul meenutas T. Kuill, et maad haritakse ja külvatakse järeltulevatele põlvedele. Seda tehes tuleb kindel olla ka selles, et oleks järeltulevat põlve. Võitlus umbrohtumise ja umbrohtudega on olnud aktuaalne ka vabariigi eelmisel perioodil. Umb-

rohtõrje lööktööaastat juhtis tollal Põllutöökoda. 1940. a. ilmus N. Rootsi raamat “Umbrohud ja umbrohutõrje”, mille motoks oli “*Puhas põld ja vägev vili*”. Tulles tänapäeva mahajäetud põldude ja umbrohukoosluste juurde, märkis esineja, et meie põllumajandus meenutab kapteni ja kompassita merel karide vahel hulpivat laeva. T. Kuill on koos kaastöötajatega uurinud umbrohukooslusi Tartu- ja Jõgevamaa põldudel. Aasta-aastalt on suurenenud umbrohutaimede arv, suurenenud on mitmeaastaste umbrohtude, eriti orasheina osakaal. Esineja märkis, et harilik orashein hakkab taandarenema neil põldudel, kus on ületatud teatav piir. Sellest tulenevalt on lähemal ajal oodata domineerivate umbrohuliikide vaheldumist. Koheselt on päevakorras küsimus ka sellest, kui suur on umbrohuseemnete varu pinnases. Umbrohuväli toodab ka orgaanilist massi, millest põhilise osa moodustavad mullas olevad juured ja risoomid. Seda toodetud massi saab ära kasutada rekultiveerimisel. Esineja väitel tuleb enne palju vaeva näha selleks, et põlde saaks uuesti kultuuristada. Ta soovitas maa konserveerimiseks kasutada mitmeaastaste heintaimede külvamist ja rõhutas, et mulda tuleks harida hoolikalt, sest vastasel juhul hoopis paljundataks umbrohtu.

Sõnavõttude osas meenutati, et varasemad põlvkonnad on tegelnud maa kaitsmise ja omandamisega. Peatuti ka *talude* definitsioonil. M. Karelson märkis, et kuni 1998. aastani oli statistika aastaraamatus kolm gruppi: ettevõteted, individuaalmaapidajad ja talud, 1998. a. statistika aastaraamatus on viimased kaks kokku võetud.

Erakorraline üldkoosolek.

Koosoleku juhatajaks valiti prof. O. Saveli. O. Saveli tutvustas asutamislepingut.

1. Asutamislepingu sõlmimine.

Seltsi tegevuse jätkamiseks läbi uue asutamise tuleb vormistada mittetulundusühingu asutamisleping. Asutamislepingule kirjutavad alla seltsi liikmed, ka volituste alusel. Sel juhul ei ole vajadust vormistada uuesti seltsi liikmeks astumist. Koosolekust osavõtjad olid sellise lahendusega nõus.

Asutamislepingus on fikseeritud, et APSi eesmärk on Eesti maaelu, põllumajanduse ja põllumajandusteaduse arendamine. Ühingu liikmete üldkoosolekut nimetatakse üldkoguks ja juhatus eestseisuseks.

2. Uue põhikirja arutelu ja vastuvõtmine.

Põhikirja projekti koostas eelmise APSi põhikirja alusel jurist H. Paabo. Parandusi tegid A. Bender, M. Järvan, R. Viiralt ja O. Saveli. Projekti lõppvariandi vormistas juristifirma FIDES. Saalist ei tehtud põhikirjale põhimõttelisi täiendusi. Kõik koosolekust osavõtjad kinnitasid põhikirja allkirjaga.

3. Seltsi eestseisuse/juhatuselise valimine.

Lahtisel hääletamisel otsustati valida 12-liikmeline eestseisus. Eestseisuse valimiseks

esitati järgmine kandidaatide nimekiri: presidendiks O. Saveli, asepresidendiks O. Kärt, sekretäriks H. Viinalass ja liikmeteks A. Bender, M. Järvan, A. Lember, P. Lättemäe, H. Möller, M. Piirsalu, H. Tikk ja R. Viiralt. Otsustati hääletada mitte personaalselt, vaid nimekirja. Koosolekust osavõtjad hääletasid esitatud nimekirja poolt. Vastuhääli ei olnud.

Järgmisel ettekandekoosolekul soovitakse tutvuda *Eesti maaelu arengukavaga*.

H. Viinalass

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI UUSI LIIKMEID

Hiis, Heldur – sünd. 27.01.1950. C. R. Jakobsoni Talumuuseumi direktor. Eriala – põllumajanduse ajalugu.

Lauringson, Enn – sünd. 29.08.1954, põllumajandusteaduste magister. EPMÜ lektor. Eriala – maaviljelus.

Starast, Marge – sünd. 02.01.1970, põllumajandusteaduste magister aianduse erialal. EPMÜ aiandusinstituut, teadur. Eriala – marjakasvatus.

Tõlp, Silvi – sünd. 16.12.1948, põllumajandusteaduste kandidaat. EPMÜ loomakasvatusinstituut, dotsent. Eriala – veiste söötmine.